15.9.2024

Sivistysvaliokunnalle

Arenen lausunto kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteosta

VNS 4/2024 vp

- Selonteossa tulisi käsitellä tarkemmin erityisesti lukuvuosimaksullista tutkintokoulutusta niin koulutusviennin kuin kehitysyhteistyön näkökulmasta.
- Koulutuksen täyskatteisuus tulee muuttamaan lukuvuosimaksullisen koulutuksen toimintaperiaatteita sekä stipendikäytänteitä.
- Suomen tulisi ottaa mallia verrokkimaista ja kohdentaa kansallisia kehitysyhteistyövarojen stipendijärjestelmän kehittämiseksi kehittyvistä maista tuleville opiskelijoille. Kehitysyhteistyövarojen kohdentaminen hyödyttää sekä opiskelijoiden lähtömaata että Suomea.
- Ammattikorkeakoulujärjestelmällä ja ammatillisella opettajakoulutuksella on maailmalla suuri kysyntä. Koulutusviennin näkökulmasta järjestelmätason kehittämistoiminta avaa taloudellisesti merkittäviä mahdollisuuksia suomalaisille ammattikorkeakouluille.
- Kansallisessa koulutusvientiä koskevassa yhteistyössä painopisteen tulee olla kansallisen maakuvan kehittämisessä. Varsinaisen koulutuspalveluiden markkinoinnin ja opiskelijarekrytoinnin tulee ensisijaisesti kuulua korkeakoulujen omalle vastuulle ja strategisen päätöksenteon piiriin.

Lukuvuosimaksullinen tutkintokoulutus mukaan selontekoon

Selonteon koulutusta koskevassa osiossa on käsitelty varsin kapeasti niin koulutusvientiä kuin koulutusperäistä maahanmuuttoa taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön näkökulmasta. Erityisesti lukuvuosimaksullista koulutusta ei selonteossa käsitellä lainkaan, vaikka täyskatteisuutta koskevan lainsäädännön myötä koulutus tulee jatkossa olemaan luonteeltaan entistä liiketoiminnalliseen muotoon.

Eduskunnan käsittelyssä parhaillaan oleva lukuvuosimaksujen täyskatteisuuslainsäädäntö tulee vaikeuttamaan köyhemmistä maista opiskelijaksi tulemista Suomeen. Täyskatteisuuden myötä korkeakoulujen tulee kerätä myös stipendeihin käyttämänsä rahoitus lukuvuosimaksuja maksavilta opiskelijoilta, joka tulee vähentämään myönnettävien stipendien määrää ja suuruutta radikaalisti.

Jos Suomi haluaa myös jatkossa houkutella maahamme korkeakouluopiskelijoiksi kyvykkäitä talentteja myös vähävaraisimmista perheistä ja alueilta, tarvitsisimme uuden rahoituslähteen stipendijärjestelmälle. Yksi potentiaalinen mahdollisuus olisi kohdentaa nykyisiä kehitysyhteistyömäärärahoja tietyistä maista ja alueilta tulevien opiskelijoiden korkeakouluopintojen tukemiseen stipendien muodossa. Koulutuksen tukeminen edistäisi opiskelijoiden lähtömaiden

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto
Arene ry
www.arene.fi

osaamis- ja tulotasoa, sillä osa opiskelijoista palaa aina valmistuttua takaisin kotimaahansa tai lähettävät rahaa kotimaahansa koulutuksensa avulla saamansa työn tuloista. Kansallisesti kehitysyhteistyönrahojen kohdentaminen stipendeihin tukisi parempien opiskelijoiden saamista suomalaisiin korkeakouluihin ja myöhemmin suomalaisille työmarkkinoille. Stipendit ovat myös vähiten hallintotyötä teettävä tukimuoto, joten niiden avulla opiskelijoiden taloudellisia mahdollisuuksia voitaisiin tehokkaasti parantamaan.

Myös Team Finland -toimintojen tiivistämisessä ja prioriteettien valinnassa olisi tärkeä huomioida koulutusliiketoiminta kasvavana potentiaalisena alana.

Ammattikorkeakoulujärjestelmällä ja ammatillisella opettajankoulutuksella on kysyntää maailmalla

Moni kehittyvä maa rakentaa parhaillaan omaa korkeakoulujärjestelmäänsä ja näissä yhteyksissä moni valtio on osoittanut kiinnostuksensa suomalaisista ammattikorkeakouluista ja ammattikorkeakoulujärjestelmästä. Esimerkiksi Hong Kong on parhaillaan rakentamassa ammattikorkeakoulujärjestelmää, ja erityishallintoalue on konsultoinut suomalaisia ammattikorkeakouluja järjestelmän kehittämisessä. Kansallisten tai alueellisten korkeakoulujärjestelmien uudistustyöhön mukaan pääsy voisi olla taloudellisesti hyvinkin kannattava suomalaisille korkeakouluille.

Ammattikorkeakoulutuksen lisäksi myös ammatillisella opettajankoulutuksella on merkittävää kysyntää ja se on usein linkittynyt ammatillisen koulutuksen koulutusjärjestelmien ja opetuksen uudistamiseen. Selonteossa on nostettu esiin opettajankoulutus omana vientialanaan, mutta Arene haluaa korostaa erityisesti ammatillisen opettajakoulutuksen osaamisen, joka on Suomessa poikkeuksellisen vahvaa.

Koulutusvientiä koskevan kansallisen yhteistyön osalta ammattikorkeakoulut näkevät, että toiminnan painopisteen tulisi jatkossa olla vahvasti maakuvan luomisessa. Varsinaisen koulutuspalveluiden markkinoinnin ja opiskelijarekrytoinnin ammattikorkeakoulut katsovat sopivan paremmin korkeakoulujen itsensä hoidettavaksi ja jossa mahdollinen yhteistyö muiden toimijoiden kanssa rakennetaan aina tapauskohtaisesti kotimaisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Esimerkiksi eurooppalaiset yliopistot -alliansseissa mukana olevat ammattikorkeakoulut tekevät rakentavat parhaillaan yhteisiä tutkinto-ohjelmia, jotka ovat erityisen houkuttelevia kansainvälisille opiskelijoille.

Suomalaisten toimijoiden ja yritysten pääseminen kehitysyhteistyöhön vaatii konkreettisia toimia. Esimerkiksi kehitysrahoittajien suuntaan on aikaisemmin ehdotettu Suomen perustavan koulutusteemaisia Trust Fundeja, joista rahoitettaisiin teknisen avun esihankkeita ja joilla olisi mahdollista suunnata isojen kehitysrahoittajien hankkeita Suomen prioriteettien suuntaan.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Riitta Konkola	Ida Mielityinen
puheenjohtaja	toiminnanjohtaja